

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2228/2542

นาย จันตา ประเสริฐ สังข์โจทก์ นาย ทอง จันทร หล้าบ้านโพน โดนนางยอมหรือพยอม หล้าบ้านโพนจำเลย ผู้
เข้า เป็น คู่ความ แทน กับพวกจำเลย

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ป.พ.พ. มาตรา 150, ป.ที่ดิน มาตรา 58 ทวิ

ย่อ / หลักกฎหมาย

ก่อนยื่นคำแก้ฎีกาของโจทก์ที่ศาลชั้นต้นสั่งรับไว้แล้ว จำเลยที่ 1 ถึงแก่ความตาย

คำพิพากษา

โจทก์ยื่นคำร้องขอให้ ศาลชั้นต้นออกหมายเรียก ย. ภริยาจำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นทายาทของจำเลยที่ 1 และมีภูมิลำเนาแห่งเดียวกันกับจำเลยที่ 1 เข้ามาเป็นคู่ความแทนที่จำเลยที่ 1 ผู้มรณะทนายจำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นทนายของย. แกลงรับว่า ย. เป็นทายาทของจำเลยที่ 1 จริง และขอยื่นคำแก้ฎีกาต่อไป ศาลชั้นต้นอนุญาตให้ ย. เข้าเป็นคู่ความแทนที่จำเลยที่ 1 ผู้มรณะ ดังนี้ เมื่อศาลชั้นต้นสั่งรับฎีกาของโจทก์แล้วคดีจึงอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาลฎีกา ศาลชั้นต้นย่อมไม่มีอำนาจสั่งอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ ย. เข้ามาเป็นคู่ความแทนที่จำเลยที่ 1 ผู้มรณะได้ การที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งดังกล่าวจึงไม่ชอบแต่เมื่อศาลชั้นต้นสอบทนายจำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นทนายของย. แล้วฟังข้อเท็จจริงว่า ย. เป็นทายาทของจำเลยที่ 1 ผู้มรณะ และจำเลยที่ 1 ถึงแก่ความตายแล้วทั้งโจทก์ก็เป็นฝ่ายที่ขอให้ศาลชั้นต้นออกหมายเรียก ย. ซึ่งเป็นทายาทของจำเลยที่ 1 เข้ามาเป็นคู่ความแทนที่จำเลยที่ 1 ผู้มรณะเองโดยไม่คัดค้านการเข้าเป็นคู่ความแทนที่จำเลยที่ 1 ดังกล่าว ศาลฎีกาจึงมีคำสั่งตั้ง ย. เข้าเป็นคู่ความแทนที่จำเลยที่ 1 ผู้มรณะต่อไป ขณะที่จำเลยที่ 1 ชายที่ดินที่พิพาทให้แก่ ค. ที่ดินดังกล่าวยังอยู่ในระยะเวลาห้ามโอนภายใน 10 ปี ตามกฎหมายแม่ตามสัญญาซื้อขายจะมีข้อความระบุว่า จำเลยที่ 1 พร้อมจะโอนกรรมสิทธิ์ให้แก่ผู้ซื้อในเมื่อผู้ซื้อเรียกได้ว่าทุกเวลา และมีข้อความว่าจำเลยที่ 1 ได้มอบหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.3 ก.) ให้แก่ผู้ซื้อแล้วก็ตาม แต่ก็เห็นได้ว่าสัญญาซื้อขายที่ดินดังกล่าวระหว่าง ค. กับจำเลยที่ 1 ทั้งสองฝ่ายมุ่งประสงค์ที่จะโอนสิทธิครอบครองในที่ดินดังกล่าวพร้อมหนังสือรับรองการทำประโยชน์สำหรับที่ดินนั้น (น.ส.3 ก.) ให้แก่กัน ข้อความที่ระบุดังกล่าวระบุไว้เพื่อ หลีกเลี่ยงข้อกำหนดห้ามโอนดังกล่าวข้างต้นเท่านั้น นิติกรรมการซื้อขายที่ดินตามคำฟ้องระหว่าง ค. กับจำเลยที่ 1 จึงเป็นนิติกรรมที่มีวัตถุประสงค์เป็นการต้องห้ามชัดแจ้งโดย กฎหมาย ตกเป็นโมฆะตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 150 ย่อมไม่มีผลบังคับ จึงต้องถือว่า ค. ครอบครองที่ดินพิพาทแทนจำเลยที่ 1 อยู่ตลอดเวลา แม้ ค. จะครอบครองที่ดินดังกล่าวมานานเพียงใด ก็ไม่ได้สิทธิครอบครองดังนั้น แม้โจทก์จะซื้อที่ดินพิพาทจาก ค. และรับโอนการครอบครองที่ดินดังกล่าวมาเมื่อพ้นกำหนดระยะเวลา 10 ปี ที่กฎหมายห้ามโอนแล้วก็ตาม แต่เมื่อ ค. ผู้โอนไม่มีสิทธิครอบครองในที่ดินนั้น โจทก์ผู้รับโอนย่อมไม่มีสิทธิใดไปกว่าสิทธิที่ ค. ผู้โอนมีอยู่ โจทก์จึงไม่ได้สิทธิครอบครองในที่ดินตามคำฟ้อง และต้องฟังว่าโจทก์ครอบครองที่ดินดังกล่าว แทนจำเลยที่ 1 โจทก์ครอบครองที่ดินพิพาทแทนจำเลยที่ 1 ตลอดมาและโจทก์มิได้บรรยายในคำฟ้องให้ปรากฏว่าโจทก์ได้บอกกล่าวเปลี่ยนลักษณะแห่งการยึดถือครอบครองโดยบอกกล่าว ไปยังจำเลยที่ 1 หรือจำเลยที่ 2 คำฟ้องของโจทก์จึง ไม่มีประเด็นที่จะต้องวินิจฉัยในปัญหาดังกล่าวโจทก์ฟ้องขอศาลให้พิพากษาว่า โจทก์มีสิทธิครอบครองที่ดินตาม

หนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.3 ก.) เลขที่ 629 ตำบลนาหนองพุ่ม อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัด
ขอนแก่น นิติกรรมจำนองที่ดินดังกล่าวระหว่างจำเลยที่ 2 กับจำเลยที่ 3 เป็นโมฆะ ให้เพิกถอน
คำขอออກไปแทนและใบแทนหนังสือรับรองการทำประโยชน์ดังกล่าวกับให้เพิกถอนการ
จดทะเบียนซื้อขายที่ดินตามหนังสือรับรองการทำประโยชน์ดังกล่าวระหว่างจำเลยที่ 1 กับจำเลยที่
2 และการจดทะเบียนจำนองที่ดินดังกล่าวระหว่างจำเลยที่ 2 กับจำเลยที่ 3 และให้จำเลยที่ 1
จดทะเบียนโอนที่ดินดังกล่าวให้แก่โจทก์หากไม่ปฏิบัติตาม ให้ถือเอาคำพิพากษาแทน
การจดทะเบียนจำเลยที่ 1 และที่ 2 ให้การว่า จำเลยที่ 1 ขายที่ดินตามคำฟ้อง และส่งมอบ
การครอบครองพร้อมหนังสือรับรองการทำประโยชน์ให้แก่นางทองผัด เพื่อแป เมื่อประมาณปี
2525 ต่อมานางทองผัดตาย ทายาทของนางทองผัดขายที่ดินดังกล่าวให้กับบุคคลอื่น และมีการขาย
ที่ดินนั้นต่อไปอีกหลายทอดจนถึงโจทก์ จำเลยที่ 2 ซื้อที่ดินตามคำฟ้องจากจำเลยที่ 1 ซึ่งขออออก
น.ส.3 ก. แทนฉบับเดิม โดยสุจริตและเสียค่าตอบแทนโจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้อง ขอให้ยกฟ้องจำเลย
ที่ 3 ให้การว่า จำเลยที่ 3 รับจำนองที่ดินตามคำฟ้องจากจำเลยที่ 2 โดยสุจริตและเสียค่าตอบแทน
การซื้อขายที่ดินดังกล่าวระหว่างจำเลยที่ 1 กับนายคำตาล ชาตินาฝ่ายขัดต่อประมวลกฎหมาย
ที่ดิน มาตรา 58 ทวิ ซึ่งห้ามโอนภายใน 10 ปี จึงตกเป็นโมฆะ โจทก์ไม่มีสิทธิครอบครองที่ดิน
ดังกล่าวและโจทก์ไม่ได้เข้าครอบครองที่ดินนั้น ขอให้ยกฟ้องศาลชั้นต้นเห็นว่าคดีพอวินิจฉัยได้ จึง
มีคำสั่งให้งดสืบพยานโจทก์และพยานจำเลยแล้วพิพากษายกฟ้องโจทก์อุทธรณ์ศาลอุทธรณ์ภาค 1
พิพากษายืนโจทก์ฎีกาศาลฎีกาวินิจฉัยว่า "ปรากฏว่าก่อนยื่นคำแก้ฎีกาของโจทก์ที่ศาลชั้นต้นสั่งรับ
ไว้แล้ว จำเลยที่ 1 ถึงแก่ความตาย โจทก์ยื่นคำร้องขอให้ศาลชั้นต้นออกหมายเรียกนางยอมหรือ
พยอม หล้าบ้านโพนภริยาจำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นทายาทของจำเลยที่ 1 และมีภูมิลำเนาแห่งเดียวกันกับ
จำเลยที่ 1 เข้ามาเป็นคู่ความแทนที่จำเลยที่ 1 ผู้มรณะ ทนายจำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นทนายของนายยอม
หรือพยอมด้วยแถลงรับว่า นางยอมหรือพยอมเป็นทายาทของจำเลยที่ 1 จริงและขอยื่นคำแก้ฎีกา
ต่อไป ศาลชั้นต้นอนุญาตให้นางยอมหรือพยอมเข้าเป็นคู่ความแทนที่จำเลยที่ 1 ผู้มรณะ ดังนี้ เมื่อ
ศาลชั้นต้นสั่งรับฎีกาของโจทก์แล้ว คดีจึงอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาลฎีกา ศาลชั้นต้นไม่
มีอำนาจสั่งอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้นางยอมหรือพยอมเข้ามาเป็นคู่ความแทนที่จำเลยที่ 1
ผู้มรณะได้ การที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งดังกล่าวจึงไม่ชอบ ให้ยกคำสั่งของศาลชั้นต้นที่อนุญาตให้นาง
ยอมหรือพยอมเข้าเป็นคู่ความแทนที่จำเลยที่ 1 ผู้มรณะ แต่เมื่อศาลชั้นต้นสอบทนายจำเลยที่ 1 ซึ่ง
เป็นทนายของนางยอมหรือพยอมด้วยแล้วพึงข้อเท็จจริงว่า นางยอมหรือพยอมเป็นทายาทของ
จำเลยที่ 1 ผู้มรณะและจำเลยที่ 1 ถึงแก่ความตายแล้วจริง ทั้งโจทก์ก็เป็นฝ่ายที่ขอให้ศาลชั้นต้น
ออกหมายเรียกนางยอมหรือพยอมซึ่งเป็นทายาทของจำเลยที่ 1 เข้ามาเป็นคู่ความแทนที่จำเลยที่
1 ผู้มรณะเองโดยไม่คัดค้านการเข้าเป็นคู่ความแทนที่จำเลยที่ 1 ดังกล่าวแต่อย่างใด ศาลฎีกาจึงมี
คำสั่งตั้งนางยอมหรือพยอม หล้าบ้านโพน เข้าเป็นคู่ความแทนที่จำเลยที่ 1 ผู้มรณะต่อไปพิเคราะห์
แล้ว ข้อเท็จจริงตามคำฟ้องของโจทก์และคำให้การของจำเลยฟังได้ว่า ที่ดินตามคำฟ้องเป็นที่ดินที่
มีหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.3 ก.) ที่มีชื่อของจำเลยที่ 1 เป็นผู้มีสิทธิครอบครอง
ทางราชการออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.3 ก.) สำหรับที่ดินดังกล่าวให้แก่จำเลยที่ 1
เมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2520 และมีข้อกำหนดห้ามโอนภายใน 10 ปี ตามมาตรา 58 ทวิ แห่ง
ประมวลกฎหมายที่ดิน ต่อมาวันที่ 12 กรกฎาคม 2526 จำเลยที่ 1 ขายที่ดินนั้นให้นายคำตาล
ชาตินาฝ่าย พร้อมกับมอบการครอบครองที่ดินดังกล่าวและหนังสือรับรองการทำประโยชน์ให้แก่
ผู้ซื้อวันที่ 25 สิงหาคม 2536 จำเลยที่ 1 ไปแจ้งความไว้เป็นหลักฐานที่สถานีตำรวจภูธรอำเภอลำทะเมนชัย

แพ จังหวะขอนแก่น ว่าหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.3 ก.) สำหรับที่ดินดังกล่าวหายไปและ
จำเลยที่ 1 นำหลักฐานการแจ้งความดังกล่าวไปขอออกใบแทนหนังสือรับรองการทำประโยชน์ใน
ที่ดินนั้นแล้วจดทะเบียนโอนขายที่ดินดังกล่าวให้แก่จำเลยที่ 2 เมื่อวันที่ 13 ตุลาคม 2536
ต่อจากนั้นจำเลยที่ 2 จึงนำที่ดินนั้นไปจำนองไว้แก่จำเลยที่ 3 ปัญหาที่ต้องวินิจฉัยตามฎีกาของ
โจทก์มีว่า โจทก์ได้สิทธิครอบครองในที่ดินตามคำฟ้องหรือไม่ เห็นว่าขณะที่จำเลยที่ 1 ขายที่ดิน
ตามคำฟ้องให้แก่นายคำตาลนั้น ที่ดินดังกล่าวยังอยู่ในระยะเวลาห้ามโอนภายใน 10 ปี
ตามกฎหมาย แม้ตามสัญญาซื้อขายเอกสารท้ายฟ้องหมายเลข 2 จะมีข้อความระบุว่าจำเลยที่ 1
พร้อมจะโอนกรรมสิทธิ์ให้แก่ผู้ซื้อในเมื่อผู้ซื้อเรียกร้องได้ตลอดเวลาและมีข้อความว่าจำเลยที่ 1 ได้
มอบหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.3 ก.) ให้แก่ผู้ซื้อแล้วก็ตาม แต่ก็เห็นได้ว่าสัญญาซื้อขาย
ที่ดินดังกล่าวระหว่างนายคำตาลกับจำเลยที่ 1 นั้น ทั้งสองฝ่ายมุ่งประสงค์ที่จะโอนสิทธิครอบครอง
ในที่ดินดังกล่าวพร้อมหนังสือรับรองการทำประโยชน์สำหรับที่ดินนั้น (น.ส.3 ก.) ให้แก่กัน ข้อความ
ที่ระบุดังกล่าวระบุไว้เพื่อหลีกเลี่ยงข้อกำหนดห้ามโอนดังกล่าวข้างต้นเท่านั้น นิติกรรมการซื้อขาย
ที่ดินตามคำฟ้องระหว่างนายคำตาลกับจำเลยที่ 1 จึงเป็นนิติกรรมที่มีวัตถุประสงค์เป็นการต้องห้าม
ชัดแจ้งโดยกฎหมาย และตกเป็นโมฆะตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 150 เมื่อ
สัญญาซื้อขายที่ดินดังกล่าวระหว่างนายคำตาลกับจำเลยที่ 1 ไม่มีผลบังคับจึงต้องถือว่านายคำตาล
ครอบครองที่ดินนั้นแทนจำเลยที่ 1 อยู่ตลอดเวลา แม้นายคำตาลจะครอบครองที่ดินดังกล่าวมา
นานเพียงใด นายคำตาลก็ไม่ได้สิทธิครอบครอง ดังนั้นถึงโจทก์จะซื้อที่ดินตามคำฟ้องจากนายคำ
ตาลและรับโอนการครอบครองที่ดินดังกล่าวมาเมื่อพ้นกำหนดระยะเวลา 10 ปี ที่กฎหมายห้ามโอน
แล้วก็ตาม แต่เมื่อนายคำตาลผู้โอนไม่มีสิทธิครอบครองในที่ดินนั้น โจทก์ผู้รับโอนย่อมไม่มีสิทธิไป
กว่าสิทธิที่นายคำตาลผู้โอนมีอยู่ โจทก์จึงไม่ได้สิทธิครอบครองในที่ดินตามคำฟ้อง และต้องฟังว่า
โจทก์ครอบครองที่ดินดังกล่าวแทนจำเลยที่ 1 แม้โจทก์จะได้เข้าครอบครองและทำประโยชน์ใน
ที่ดินนั้นตลอดมาก็ตามส่วนที่โจทก์ฎีกาว่า โจทก์ได้เข้ายึดถือหรือครอบครองที่ดินตามคำฟ้องด้วย
เจตนาจะยึดถือเพื่อตนมาตั้งแต่ พ.ศ. 2531 โดยได้ปลูกไม้ไผ่ตง เต็มพื้นที่และล้อมรั้วลวดหนามรอบ
ที่ดินดังกล่าวจนถึงปัจจุบัน จำเลยทั้งสามมิได้มาเกี่ยวข้องกับที่ดินนั้นเลยโจทก์จึงได้
สิทธิครอบครองตามกฎหมายซึ่งศาลอุทธรณ์ภาค 1 ยังมีได้วินิจฉัยปัญหานี้ เห็นว่าเมื่อ
ข้อเท็จจริงฟังได้ว่าโจทก์ครอบครองที่ดินตามคำฟ้องแทนจำเลยที่ 1 ตลอดมาและโจทก์มิได้
บรรยายในคำฟ้องให้ปรากฏว่าโจทก์ได้บอกกล่าวเปลี่ยนลักษณะแห่งการยึดถือครอบครองโดย
บอกกล่าวไปยังจำเลยที่ 1 หรือจำเลยที่ 2 คำฟ้องของโจทก์จึงไม่มีประเด็นที่จะต้องวินิจฉัยใน
ปัญหาดังกล่าวกรณีไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยฎีกาของโจทก์ในข้อนี้เพราะไม่ทำให้ผลแห่งคำวินิจฉัย
เปลี่ยนแปลงไปเป็นอย่างอื่นที่ศาลอุทธรณ์ภาค 1 วินิจฉัยว่าโจทก์ไม่ได้สิทธิครอบครองในที่ดินตาม
คำฟ้องและไม่มีสิทธิขอให้เพิกถอนนิติกรรมการซื้อขายที่ดินดังกล่าวระหว่างจำเลยที่ 1 กับจำเลยที่
2 และการจำนองระหว่างจำเลยที่ 2 กับจำเลยที่ 3 และให้จำเลยที่ 1 จดทะเบียนโอนที่ดินนั้นแก่
โจทก์ได้ คดีไม่จำเป็นต้องสืบพยานหลักฐานต่อไป"พิพากษายืน

องค์คณะ

อธยา ดิษยบุตร · ยินดี วัชรพงศ์ ต่อสุวรรณ · อภิชาติ สุขัคคานนท์

ข้อความคำพิพากษาเป็นของศาลฎีกา · ที่มาของข้อมูล: thai-legal-corpus (CC-BY-4.0) ← deka.supremecourt.or.th ·
<https://www.thaideka.online/deka/2228/2542>